
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
13 A
3

SANCTI

PATRIS NOSTRI IOHANNIS ARCHIEPISC. CONSTANTINOPOLITANI

COGNOMENTO CHRYSOSTOMI
HOMILIA IN SERAPHIM.

Achille Statio Lusitano interprete.

CVM LICENTIA SVPERIORVM.
ROMAE apud heredes Antonij Bladij Impressores
Camerales, M D LXXX.

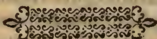
PETRO DONATO
S. R. E.
CARDINALI CAESIO
Achilles Statius Sal.

IHIL est fere ingrati animi vitio taetrius, contra vero nihil referenda, vel habenda saltem gratia laudabilius, atq. iucundius. Me quidem certe officij genus huiusmodi inprimis ducit, quo id cumq. modo, quandoq. adsequi possum. Quia vero neq. rei nostrae familiaris eae sunt opes, nec ingenij vis ea, quae par sit referendae gratiae, quod vnū relinquitur, habere delector. Neque mihi, quam vt id faciam, accepto beneficio, quidquā est longius. Adfecisti tu me nuper PETRE DONATE Cardinalis amplissime, beneficio, tibi quidem ob istius animi magnitudinem, & in largiendo summam voluntatem leui, mihi vero eadem ipsa spectanti vel maximo. Ardebam scilicet incredibili cupiditate grati animi significationem aliquam primo quoq. tempore vti darem. Sed ea me tum requirentem copia defecit. At idem recente beneficij memoria semper incensus, dum quaero tamen vsq. quod & voluptati tibi esse posit, &

isti dignitati conueniat, demum incidi in beati Iohannis Chrysostomi caelestem prorsus orationem. In qua relictis terris ille supremi Dei ad solium subuolans, nosq. tamquam pinnis inuehens suis, ipsorũ Seraphim choris miscet, atq. inserit. Diuini hominis eloquentiam, ingenium, sanctitatem nosti. Vir summus, magniq. omnino nominis nihil nostris eget laudibus. Leges, sat scio, libentissime Chrysostomi auream plane lucubrationem, & quidem libentius hoc tempore, cum frequentissimi Christianorum coetus sollemnibus ieiunijs perfuncti expurgatiq. Eucharistiae caelesti pabulo reficiendi ad propositorum regias mensas religiose atque auide conuolant. Qua de re multus omnino hic eius, isq. moris ac ritus superior. temporum sermo plenissimus. Hunc meum laborem GREGORIO XIII. Pontifici max. non nullius loco muneris impertias velim. Cui anno superiore Anastasij Synaitae Antiochenae sedis antistitis orationem eiusdem prope generis atque sententiae misi. Illi ego scriptoris huius studioso munus hoc meũ spero fore gratissimũ. & eo quidẽ gratius, quod per te hominem sibi longe gratissimũ eiusmodi ad se mittãtur, ac perferantur munera. Quod reliquum est, quia tu de me benemerendi nullum finem videris esse facturus, equidem conabor istã quoq. ipse, quo modo possum, liberalitatem remunerari tuam. Vale. Dat. Romae, x. Kalen. Apr, MDLXXX.

SANCTI PATRIS NOSTRI IOHANNIS ARCHIEPISCOPI COSTANTINOPOLITANI COGNOMENTO CHRYSOSTOMI HOMILIA IN SERAPHIM.

IX aliquando tandem aestuosum Oziae pelagus enauigauimus, vix, inquam, enauigauimus, non tam viae longinquitate, quam cognoscendi vestrum omnium, qui vna vehebamini, studiis retardati. Haud aliter profecto, ac gubernator vectorum exteras vrbes cupiditateac visendi studio commotus, diei vnius viam, nec vno tamen conficit die, sed obuium quemq. ad portum nauim adpellens, diutius inmoratur, & quamcumq. ad vrbem descendere vectorem facile patitur. Eodem prorsus modo etiam nos nō vllas insulas, non vlla naualia, non portus,

tus, non vrbes deniq. vobis inter nauigan dum monstrauimus, sed praestantiũ vtiq. virorum egregiam virtutem, contraq. labentium, ac peccantium socordiam, regis nimirũm inpudentiam, liberiq. & intrepidi sacerdotis animum. iram Dei videlicet, ac misericordiam. vtrumq. confirmandi nos, & in officio continendi caussa omnino factum. Quia vero iam regiam ad vrbem adplicauimus, atq. peruenimus, nihil cunctandum, sed iã demum vela colligamus, & tamquã ad vrbem ipsam nauigio egressuri ad supernam, ac caelestem illã metropolin ascendamus Ierusalem, liberam illam matrem nostram. vbi Seraphim, vbi Cherubim, vbi illa angelorum millia. vbi deniq. solium regium. Ne quis igitur profanus, aut nefarius intersit. res enim plenas mysterij narrare audemus. Ne quis inpurus, nequis auditor indignus. Immo vero profanus, ac nefarius quiuis adsit, sed animi sordibus, sed malitia foris depositis, atq. abiectis tum demum ingrediatur, & accedat. Namq. sponsi pater illum sordidis, atq. obsoletis vestibus e cenaculo, ac nuptiali thalamo eiecit, non quod sordidis esset vestibus, sed quod illis vestibus

Gal. 4.

introi-

introire est ausus. Nec enim dixit, quid tu vestem non habes nuptialem? sed, quid tu vestem non habens nuptialem, introire tamen ausus es? In triuiis stans mendicare solebas, neque me paupertatis puduit tuae, nec indignitatem fastidiui tuam. sed abiectissimo te, ac vilissimo vitae generi eximens sacrum in thalamum induxi, regiis epulis dignatus sum, teq. honoris caussa superiorem ad locum vocaui extremo potius dignum supplicio. Quibus tu beneficiis nihilo melior factus, prauos illos tuos veteres mores retines. probro nuptias adfecisti, probro spensum. I nunc igitur, taliq. tuo stupore dignum pende suppliciũ. Caueto autem quisq. nostrum, ne eiusmodi quoq. vocem audiat. omnis vero spiritali doctrina indignas cogitationes animo pellat, atq. abiciat. itaq. sacrae mensae particeps esto. Et factum est, inquit, anno quo mortuus est Ozias rex, vidi dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatum. Qui viderit, nescio, vidisse quidem se dixit. Quo vero id modo, reticuit. Quae dicit, accipio, quae reticet, curiose non indago. euoluta considero, inuoluta non exquiro, quae ne exquirantur, propterea Esai. 6.

nimi-

nimirum ſunt inuoluta. Velum omnino aureum eſt ſcripturarum ipſa explicatio. ſtamen aureum. tela aurea. Non ego aranearum contexo telas. Ingenium meum quam ſit exiguum, noui. Ne tranſgrediaris, inquit, terminos aeternos, quos poſuerunt patres tui. Terminos mouere nullo modo tutum. Et quos Deus ipſe terminos pepigit, ego transferam? Vin tu autem ſcire, quomodo Deum uiderit? ſis etiam ipſe propheta. At qui poſſum, inquis, cui vxor, & educatio liberorum curae eſt? Tu vero potes, velis modo. Etenim propheta & vxorem habuit, & duorum parens liberum fuit. nec horum omnium quidquam impedimento fuit. nec enim a caelo peregrinanti, eoq. tendenti coniugium vllo modo inpedimento eſt. alioqui ipſa nobis mulier tamquam in inſidiis futura eſſet, neq. iam tum cum mulierem fingeret Deus, eam vocaſſet adiutorium. Sed nos quid eſſet. Deum ſedere, explicare volebamus. Minime vero ſedet Deus. hic enim corporis habitus eſt. numen vero ipſum expers omnino eſt corporis. Volebamus etiam quod Dei eſſet ſolium, dicere. cum ſolio aliquo Deus contineri non poſſit.

Prou. 22.

Gen. 1.

nec

nec enim loco circumscribi numen potest. Sed vereor, ne differendis rebus his inmoratus promissum, debitumq. traham longius, qui omnis vos ad ipsa cognoscẽda Seraphim, nec id quidem hodierno tantum, sed hesterno iam intentos die, atque inhiantis animaduerto. Quamobrem quasi confertam aliquam hominum multitudinem, vestrorum quoq. sensuum frequentiam magno impetu inrumpens oratio ad illam scilicet enarrationem, cognitionemq. festinat. Et Seraphim stabant in circuitu eius. En Seraphim vobis, quae tanto opere concupistis omnes aspicere. spectate igitur, animumq. expletote, sed nullo interim strepitu, nullo tumultu, nec animis festinantibus, quod fere ad regios aditus accidit. Et quidem illic nulla spectantium culpa hoc accidit. nec enim spectantium oculos regia curat, aut moratur custodia, quae priusquam probe cerni omnia, perspiciq. possint, multitudinem praeterire cogit. Contra hoc loco spectandi studium sistit, ac moratur oratio, donec, quo ad licet, omnia proponat, atque percurrat. Et Seraphim stabant in circuitu eius. Ante naturae di- Esai. 6.

gnitatem, eam quam loci propinquitas adfert, edocuit. Nam non cuiusmodi essent ipsa Seraphim, sed vbi consisterent, dixit. quippe hoc est illo dignius. Illarum enim potestatum magnitudinem nihil aeque declarat, ac propinquitas ipsa consistendi ad solium regium. Sic regis custodiā claram inprimis ducimus, quae regij currus iugo propius ordinē ducit. Quo enim potestatum illarum quaeq. solio propior est, eo est etiam inlustrior. Quamobrem propheta naturae dignitate praeterita, loci, primiq. consessus auctoritatem potius nobis edisserit. Nimirum intellexit mentium illarum summum hunc esse ornatum, hanc eximiam pulchritudinem, hanc gloriam, hunc honorem, deniq. omnem securitatem in eo positam esse, quod solium circumdent. Id quod in Angelis quoq. cernere est. Quorum amplitudinem Christus demonstrare cum vellet, non quod essent Angeli, dixit, sed silentio texit. verum dixit, Quoniam Angeli eorum semper vident faciem patris mei, qui in caelis est. Vt enim illic Angelica dignitate longe maius est faciem patris aspicere, sic ipsorum Seraphim dignitate omnino ma-

Matth. 18.

no ma-

no maius est solium Dei circumsistere, eumq. in medio positum circumfundi. Quam tu profectò magnitudinem, si quidem velis, etiam consequi possis. Nec enim ipsorum Seraphim tantum in medio est, sed nostrum quoque medius, si velimus, etiam steterit. vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Et, Iuxta est dominus iis, qui tribulato sunt corde, & humilis spiritu saluabit. Clamat propterea Paulus, Quae sursum sunt sapite, vbi Christus est in dextera Dei sedens. Animaduertis vtique quomodò nos inter ipsa conlocans Seraphim regale ad solium propius adduxit. Ait deinde. Sex alae vni, & sex alae vni. Quid autem nobis ipsae significant alae? Nimirum altum, sublime, leue, agile, ac velox illud proprium naturae illius. Propterea Gabriel etiam descendit alatus, non quod experti corporis illi naturae vllae scilicet insint alae, sed vt intelligeret propheta excelsissimis e locis illum delapsum, & quibus interim supra relictis studiis venerit. At quid ipse sibi vult numerus alarum? Hic vero nihil necesse est nostram adhibere interpretationem.

Ibidem. Psal. 33. Col. 3. Esai. 6. Dan. 9.

Namq. omnem dubitationem verba ipsa facile sustulerunt alarum nobis vsu demonstrato. Duabus enim, inquit, velabant facies suas, quasi duplici saepimento vultus communirent illa e gloria promicantem fulgorem minime ferentia. eadem quoq. de caussa pedes contegentia, more hominum etiam ingenti trepidatione corpus vndiq. contrahentium. Quid dico corpus, cum animus ipse tali commotione suas quoq. functiones a summo reuocans contrahit, & altissimum intimumq. ad locum refugiens, quasi vallo quodam se se corpore ipso circumdat, atq. communit? Neq. vero commotionis, ac perculsionis nomen audiens triste aliquid ac molestum accidisse putes. Etenim commotio eiusmodi mira quadam, nec explicabili voluptate conditur, ac temperatur. Duabus, inquit, volabant. Hoc vero est, ea quae superna sunt, semper adpetere, nec vmquam cituma haec despicere. Et clamabant alter ad alterum, sanctus, sanctus, sanctus. Hic ipse clamor rursum miraculi quoq. magnum est argumentum. nec enim leuiter laudant, sed cum clamore valido, nec cum clamore tantum, sed

perpe-

perpetuo continentiq. clamore. Namq. inlustria corpora, si quidem sic, vt excellant, splendeant, pro tempore oculorum praestringunt aciem, at vbi spectans identidem adsueueris, ipsa nimirum consuetudine esse miraculum desiit. sic regiam imaginem recens propositam laetis vtiq. radiantem coloribus intuentes commouemur, non item vno atq. altero post die. Quid imaginem dixi regiam, cum de solis ipsius radiis, quibus nullum omnino corpus est inlustrius, idem vere liceat dicere? Ergo inlustris corporis cuiuscumq. speciem minus admirandam consuetudo facit. non item gloriae Dei. longe enim aliter euenit. cui vtiq. inspectandae quo diutius illae inmorantur potestates, eo commouentur vehementius, ipsumq. augetur miraculum. Itaq. ex quo gloriam illam aspicere coeperunt, semper commotae clamorem numquam intermiserunt. & quod ipsi breuissimo tempore, cum fulgur emicuit, oculis nostris accidisse sentimus, id illa perpetuo, ac sine intermissione sentiunt, nec sine voluptate tamen miraculo commouentur. Nec clamauerunt tantum, sed inter se inuicem

etiam

etiam clamauerunt. quod est admirandaę continentisque commotionis indicium. Namq. ipsi vel cum tonitru rupit, atq. dissiluit, vel terra mouit, non resilimus modo etiam clamantes, sed alij quoq. ad alios ipsis in domibus subterfugimus. id quod ipsa etiam faciunt Seraphim, ac propterea alter ad alterum clamauere, sanctus, sanctus, sanctus. Hanc vtiq. vocem agnoscitis. ipsorum Seraphim vox, eadem quoq. vestra vox est. Vestra inquam, vox est per IESVM Christum, qui parietem medium sustulit reconcilians ea quae in caelo,& quae in terra. qui fecit vtraque vnum. Hic enim in caelo primum dictus est hymnus. postea vero quam terris insistere dignatus est, hoc nobis quoq. suauissimum carmen attulit. Quamobrem magnus hic sacerdos postea quam sacram hanc ad mensam adstitit rationabilem cultum deferens, incruentumq. offerens sacrificium, non simpliciter nos ad benedicendum vocat, sed ipsa praefatus Cherubim, praefatus Seraphim, omnis deinde iubet plenam horroris vocem mittere. Chori nimirum socij, ac nobiscum pariter concinentis memo-

Ephes. 2.

ria

stra mentes nostras a rerum terrenarum cogitatione auocare studens, atq. abducere, cuiq. nostrum tamquam inclamat his propemodum vocibus. Qui ipsis cum Seraphim vna concinis, ipsis quoq. cum Seraphim adsta, cum Seraphim alas explica, cum Seraphim solium regium circumuola. Quid autem mirum cum Seraphim stare te, cuius, quae Seraphim manibus adtingere non sunt ausa, manibus tractaturo audacter dederit Deus. Missum est enim, inquit, ad me vnum de Seraphim, & habebat carbonem ignis; quem forcipe cepit ex altari. Altare illud, huius nimirum altaris, vt ignis quoq. spiritalis huius, ignis ille figura fuit atq. imago. Sed ipsa Seraphim manibus nequaquam sunt ausa contingere, tu haec manibus capis. Quod si propositorum dignitatem spectes, etiam ipsorum Seraphim attactus est prorsus indignus. sin autem Dei benignitatem consideres, nostram abiectissimam quoq. ad condicionem se se demittere propositorum gratia non veretur. Haec tu si tecum reputes, doniq. ipsius magnitudinem cogites, stes vtiq. animo, terrenaeq. seruitutis iugum liberis ceruicibus excutias, ad

Esai. 6.

caelum

caelum conscendas. Sed trahit, inquis, corpus, ac deorsum inpellit. At ipsa subuehunt, eleuantq. ieiunia, quorum beneficio animae leues alae fiunt, sit licet ipsum corpus quantouis plumbo grauius. sed ipse de ieiunio sermo tantisper interim exspectet, ac differatur. ille vero de mysteriis inducatur, cuius etiam caussa sunt instituta ieiunia. Nam quemadmodum ludis Olympicis certantium finis est corona, sic ieiunij quoq. finis est pura communio. Quod nisi fit, ac per hosce dies vitam puriter non agimus, frustra nos vtique plangimus. Namq. sine corona, sine praemio e ieiunij harena discedemus. Idcirco maiores nostri ieiunij quasi stadium longius esse voluerunt, hoc paenitentiae praefinientes tempus, vti puri, & quasi medicamento aliquo expurgati accedamus. Idcirco etiam ipse ex hoc loco iam nunc clara voce declamo, testificor, rogo, obsecro, nequis vlla inquinatus macula, nequis sibi maleconscius sacram ad mensam adeat. nec enim adsessio illa, vel communio sit, si vel milliens sacrum illud corpus prehendas, sed sit illa potius damnatio, atq. punitio, sit etiam cruciatus accessio. Ne quis

igitur

igitur peccator adeat. Sed corrigam me, non, inquam, nemo peccator adeat, sic enim me primum omnium diuina mensa prohibeo, verum nemo manens adhuc peccator adeat. Propterea iam nunc etiã moneo, nequem cenae regiae illius tempus opprimat, cumq. vespertinum illud sanctum iam aderit, fortasse dicat, inparatus ac destitutus ingressus sum, haec dicta pridem oportuit. Namq. si audissem prius, mutassem vtiq. me, ac penitus expurgatus introissem. Ne quis igitur haec caussari possit, iam nunc praedico, testificor, hortor multam agere paenitentiam. Neq. vero nescio nostrum vnumquemq. reprehensioni esse obnoxium, neq. puritate cordis aliquem posse gloriari, sed nõ hoc tam molestum, ac graue, puro corde non esse, quam ad eum qui purum cor facere possit, non adire. potest enim, si velit, ac puros fieri nos, multo quam nos ipsi, profecto mauult. Sed ansam dum sibi nos aliquam demus, exspectat. Quis autem, quã publicanus peccator magis? Sed idem simul illud tantummodo dixit, Propitius esto mihi peccatori, multo quam Pharisaeus iustificatus magis descendit. Luc. 18.

Quam vero vim illa vox habuit. Sed nec illum vox ea mundauit, sed animi ipsius adfectio, &, quae vocem expresſit illam, inductio. Sed neq. sola haec etiã, sed hac prior ipsa Dei benignitas. Quantula vero haec virtus, quantulus sudor, ac labos, se vt esse peccatorem sibi quis persuadeat, ac talem se apud Deum profitentem illud quoq. ipsum dicere. Iamne vides igitur quam non temere illud dixerim, ansam a nobis aliquam dari sibi Deum velle dumtaxat, largiturum postea quidquid saluti nostrae conferat, atq. conducat. Agamus igitur paenitentiam, ploremus, lamentemur. Filiam saepe aliquis cum amiserit, maximam vitae suae partem in luctu, lamentisq. consumit. Et nos amissa anima ipsa nequaquam dolemus. de salute decidimus, neq. plangimus? Sed quid animam, quid salutem dico? Dominum aequisſimũ ac mansuetisſimum incendimus, atq. exacerbauimus, neq. nos ipsos alte infodimus. Ille vero non domini sollicıti de suis, sed patris amantisſimi; sed matris indulgentisſimae amores omnis ipsa nostri cu-
Esai. 49. ra longe etiam superat. Numquid obliuiscetur, inquit, mulier infantem suum, aut

oblita non miserebitur fetus vteri sui? & si oblita fuerit mulier, ego tamen non obliuiscar, ait dominus. Fidelis omnino, etiam antequam res ipsa arguat, sententia. Dei est enim ipsius. Verumenimuero adhibitis exemplis idem comprobemus. Olim Rebecca filium iubens ea, quae ad benedictionum furta pertinet, vti simulatione, cũ pulchre vndiq. ornato personam fratris induisset, ac ne sic quidem satis audere puerum animaduerteret, omnemq. eius metum vellet abstergere, super me, inquit, fili maledictio tua. Matris omnino illa flagrantis amore filij vox. Christus autem nõ id dixit modo, sed etiam fecit. neq. dicto contentus, id quoq. ipsum fuit. Clamat Paulus verbis illis, Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Et hunc nos laedimus, atq. exacerbamus? An non hoc ipsa gehenna grauius, non verme illo numquam moriente, non igni aeterno, atq. inextinguibili? Aditurus igitur sacram ad mensam dominum illic praesentem adesse cogita. Adest enim omnino cuiusq. sensus inspiciens, atq. cognoscens, siue quis ea, qua decet, sanctificatione, siue male sibi conscius inexpurgatis

Gen. 17.

Gal. 10.

Esai. 66.

 tis

tis ſordibus, ac ſceleratis factis adhuc inquinatus accedit. Eiuſmodi vero aliquem nactus, conſcientiae foro tum primum quidem tradit, quem ſi cogitationibus ipſum ſuis conſcientia verberarit, melioremq. reddiderit, iterum recipit Sin autẽ ne ſic quidem corrigitur, idemq. perſtat ſui ſimilis, tum vero ſuis illum ingratum, nihilq. ſentientem manibus tradi iubet.
Heb. 10. Horrendum vero incidere in manus Dei viuentis. Haec, ſat ſcio, acriter pungit oratio. Sed quid agam? niſi enim acria adhibentur medicamenta, minime ſanentur, ac tollantur vulnera. Sin adhibentur,
Dan. 13. dolorem non fertis. Anguſtiae mihi ſunt vndiq. Sed nos inpoſterum manus abſtinebimus. quae enim iam dicta ſunt; ad ea quidem adtendentibus ſatis ſunt. Verum vt vobis ea, ac per vos aliis vſui eſſe poſſint, age rurſus eadem colligamus. De Seraphim diximus, & cuius demum dignitatis ſit regium ſolium proxime conſiſtere. quam dignitatem hominibus quoq. conſequi licet, de alis, deq. ipſius Dei, quae adiri non poteſt, poteſtate, ſeq. vt ad nos etiam demiſerit. Addidimus ad haec clamoris, iugiſq. miraculi cauſſam, vtq. illo

in ſpe-

in ſpectaculo, perpetuaq. contemplatione perpetua ſit ipſorum Seraphim adclamatio. Commemorauimus praeterea vobis in cuius ſocietatem chori venimus, quibuſcum communem dominum celebrauimus. verba de paenitentia fecimus, ac poſtremo quantum mali in eo ſit, ſiquis ſibi maleconſcius adeat. auſum adire nequaquam poſſe effugere. Haec a marito diſcat vxor, a patre filius, a domino ſeruus, a vicino vicinus, ab amico amicus. Immo vero hoſtibus quoq. noſtris eadem praedicemus, quorum rationibus, ſalutiq. conſulere etiam debemus. Nam ſi iumenta eorum, cum ceciderint, tollere, cum deerrauerint, ſeruare, ac reducere iubemur, animam errantem multo profecto magis reuocare, ac reducere, lapſam erigere cōuenit. Quae quidē omnia ſi pro ſe quiſq. praeſtemus in proximos, fidenter vtiq. ſtare licebit ante tribunal Chriſti. Cum quo patri gloria, honor, & imperium ſimul cū ſpiritu ſancto nunc, & ſemper, & in ſaecula ſaeculorum. Amen.

A.
B.

